

Du ska använda blanketten för att skriva en slutrapport som beskriver genomförandet och resultatet av projektet. Rapporten kommer att publiceras på Jordbruksverkets webbsida.
Du ska skicka slutrapporten i elektronisk form tillsammans med ansökan om utbetalning till Jordbruksverket.

A. Uppgifter om stödmottagare

Namn och adress Hushållningssällskapet Väst Box 17 462 21 Vänersborg	Diarienummer 19-632/12
Momsredovisningsnummer: SE262000014701	
Projekt EKOLEDARSKAP FÖR GRÖN FRAMGÅNG	

B. Uppgifter om kontaktpersonen

Namn och adress Hushållningssällskapet Väst Mats Alfredson Box 17 462 21 Vänersborg	Telefonnummer 0521 72 55 00
	Mobiltelefonnummer 0703 20 58 70
	Faxnummer (även riktnummer) 0521 72 55 99
E-postadress mats.alfredson@hushallningssallskapet.se	

C. Sammanfattning av projektet

C.1. Projektet genomfördes under perioden

Från och med 120201	Till och med 121130

Var genomfördes projektet?
8 kommuner i Sverige (Eskilstuna, Kristianstad, Motala, Simrishamn, Strängnäs, Trelleborg, Vellinge och Östersund)

Här ska du kort och konkret beskriva projektet

I projektet Ekoledarskap för grön framgång har vi utgått från befintliga politiska mål när vi har arbetat för att gå vidare från ord till handling. Vi har genomfört 12 dialogseminarier i fem kommuner för politiker, chefer och tjänstemän och tre Train the trainer-utbildningar för tre kommuner där vi har utbildat tjänstemän som själva har hållit i utbildningar och informationsmöten i sina kommuner för kollegor, personal, föräldrar mfl. Vid varje återträff med gruppen har vi gett återkoppling kring hur de kan använda de nya pedagogiska redskap och fakta som vi har förmedlat.

Tanken med projektet är att offentlig sektor och ekobönder ska fungera som drivkrafter för omställning till ekologisk produktion. I de deltagande kommunerna har kunskaps- och förändringsprocesser startats och förstärkts för att gynna utvecklingen av ekologisk mat.

Vi kontaktade kommuner där vi upplevde att det fanns ett starkt intresse för att driva ekofrågorna. Under 2012 arbetade vi med åtta kommuner i Sverige.

Vid varje kommunutbildning har vi bjudit in en primärproducent för att skapa kunskapsutbyte mellan bonden och kommunen. Det har varit viktigt att sprida framgångsrika exempel på kommuner som lyckats öka andelen ekologiska livsmedel. Vi har genomfört fem projekt- och studiebesök för att följa upp arbetet med ekologisk mat som görs i kommuner som är framgångsrika och som har varit med i tidigare projekt. Erfarenheter och framgångsrika metoder från dessa besök har vi spridit under dialogseminarier och nätverksträffar.

Vi har genomfört två nätverksträffar där flera intressanta föreläsare har medverkat. Vid varje nätverksträff fler än 40 deltagare medverkat.

D. Målgruppen – vem riktade sig projektet till

Personer eller grupper	På vilket sätt har de fått nytta av projektet?
Politiker, miljöchefer, miljösamordnare, skollädares och kostchefer	De har fått träffas på våra dialogseminarier och på våra kunskapshöjande nätverksträffar.

E. Genomförandet av projektet

E.1. Varför ville ni genomföra projektet

Ett starkt ledarskap efterfrågas när det gäller att öka produktion och konsumtion av ekologisk mat. Vår erfarenhet är att det finns ett antal svaga länkar som behöver förstärkas för att den inhemska produktionen av ekologiska livsmedel skall öka och för att andelen ekologiska produkter i de offentliga köken skall öka. Några svaga länkar är:

- 1) För lite styrning och handfast stöd uppifrån, ibland bristande ekonomiska villkor.
- 2) Bristande kunskap om vikten av säsongsbaserade menyer och kopplingen till den inhemska ekologiska produktionen.
- 3) Svårigheter att få deltagande från skollädares och pedagogisk personal.
- 4) För lite konkret arbete med de befintliga miljömål som är kopplade till livsmedel och ekologisk mat.

E.2. Vilka har varit med och genomfört projektet? (ange inga namn på personer)

Kön	Antal	Beskriv deras roll i projektet	Om de representerat organisation, förening, företag eller myndighet ange i så fall vilken.
Män	54	De deltar i den kunskapsuppbyggande processen för att kommunen ska kunna gå från ord till handling när det gäller att öka andelen ekologiska livsmedel. De stärker de tvärsektoriella kontakterna i kommunen. Ökar kunskapen om andra kommuners arbete med ekologisk mat och miljömålen.	Kommuner
Kvinnor	123	De deltar i den kunskapsuppbyggande processen för att kommunen ska kunna gå från ord till handling när det gäller att öka andelen ekologiska livsmedel. De stärker de tvärsektoriella kontakterna i kommunen. Ökar kunskapen om andra kommuners arbete med ekologisk mat och miljömålen.	Kommuner

Du ska använda blanketten för att skriva en slutrapport som beskriver genomförandet och resultatet av projektet. Rapporten kommer att publiceras på Jordbruksverkets webbsida.
Du ska skicka slutrapporten i elektronisk form tillsammans med ansökan om utbetalning till Jordbruksverket.

E.3. Hur har ni förankrat projektet?

Genom personliga kontakter via telefon och e-post och sedan genom informations- och planeringsmöten med nyckelpersoner i varje kommun. Eftersom vi tidigare har arbetat med liknande projekt har vi många bra referenser att hänvisa till som underlättat förankringen. Vi har under projektets gång hållit personlig kontakt med beslutsfattare i de olika kommunerna. De har själva varit aktiva i projektet och förankrat projektet och dess aktiviteter vidare i sina organisationer.

E.4. Vilka har ni samarbetat med?

Har ni haft kontakter med andra organisationer, föreningar, företag, kommuner eller myndigheter under projektet? Ja Nej

Om "Ja", vilka

Kommuner; Båstad, Eda, Katrineholm, Malmö, Mjölby, Skövde, Södertälje, Vingåker, Västerås och Örebro.

Företag; Albaeco (forskningskommunikation), Saltå Kvarn, Ångavallens gård, Almnäs Bruk

Organisationer: KRAV, Ekologiska Lantbrukarna, Naturskyddsföreningen, Köpenhamns Mathus, Organic Denmark (Ökologisk landsförening), Ekologiskt Forum

Har projektet skapat nya samarbeten eller nätverk? Ja Nej

Om "Ja", med vilka

Några kommuner (Båstad, Eda, Katrineholm, Mjölby, Skövde, Södertälje, Vingåker, Västerås och Örebro) har etablerat samarbete och nätverk med de kommuner som är huvuddeltagare i projektet (8 kommuner - se ovan punkt C1)

E.5. Vad har ni genomfört i projektet?

Vi har genomfört: 6 informations- och planeringsmöten, 12 dialogseminarier, 3 Train the trainer utbildningar, 7 föredrag och besök av lokala ekobönder under dialogseminarier och nätverksträffar, 2 nätverksträffar och 5 projekt- och studiebesök

E.6. Har något gått bättre än planerat?

- 1) Besöken och föredragen av de lokala ekobönderna har varit mycket mer uppskattade än förväntat och de har förstärkt intresset för lokala ekologiska produkter. De har också öppnat upp för ett ökat utbyte mellan bonden och kommunen
- 2) Train the trainerutbildningen har gett en större kunskapsbas och mer trygghet i utbildningssituationen för deltagarna än förväntat. Deltagarna har också fått ett större engagemang för att driva frågan vidare i sina kommuner än förväntat.
- 3) Intresset för nätverksträffarna och de föredrag och workshops som har ingått har varit större än förväntat, vilket har lett till fler deltagare.

E.7. Vilka svårigheter eller hinder har ni upplevt under projektets gång?

- 1) Projekttiden har varit kort. Det hade varit bra om projekttiden hade löpt över 2-3 år istället. Vill man ha med förvaltningar och personer som är kopplade till skola och utbildning så behöver man ibland ha mycket lång framförhållning (upp till ett år i förväg). De är viktiga nyckelpersoner i projektet. 2) En av de anmälda kommunerna hoppade av i ett sent skede vilket ökade arbetsbördan när vi arbetade med att hitta en ersättningslösning.

F. Projektets mål och resultat

F.1. Vilka resultat skapade projektet?

- 1) Andelen ekologisk mat har ökat med minst 2 procentenheter i sex av åtta deltagande kommuner
- 2) Enligt utvärderingar har det skapats ett ökat engagemang för ekologisk mat och hållbar utveckling hos deltagarna och en ökad kunskap om primärproduktionen.
- 3) Deltagarna har fått redskap för att öka inköpen av ekologisk mat, i synnerhet svenskproducerad, och bidra till en mer hållbar utveckling

F.2. Vilka var projektets mål? Vad blev resultatet?

Mål	Resultat	Är målet uppfyllt? (Ja/Nej)	Om målet bara är delvis uppfyllt, ange orsak
Genom utbildning och kompetensstöd öka medvetenheten om befintliga politiska mål och beslut som berör ekologisk mat och produktion.	Genomfört	Ja	
Genom utbildning och kompetensstöd öka handlingskompetensen, d v s öka kunskapen om, samt motivationen och engagemanget för ekologisk mat.	Genomfört	Ja	
Genom nätverksträffar stärka kontakterna och kunskapsutbytet mellan deltagande kommuner och mellan producenter och offentlig sektor.	Genomfört	Ja	
Genom utbildning och kompetensstöd bidra till att utveckla nätverk, ledarskap och strategier hos beslutsfattare och nyckelpersoner i de deltagande kommunerna när det gäller att nå ekomålen.	Genomfört	Ja	

F.3. Har projektet gynnat eller arbetat för någon av följande prioriteringar?

	Ja/Nej	Om "Ja", på vilket sätt?
Primärproduktion	Ja	Har deltagit under dialogseminarier och nätverksträffar.
Utveckling av nya produkter, processer och tekniker	Nej	
Måltid i offentlig sektor	Ja	Har deltagit i dialogseminarier, nätverksträffar o studiebesök.
Ekologisk produktion	Ja	Alla aktiviteter i projektet gynnar ekologisk produktion
Gastronomi	Ja	Alla möten,seminarier, träffar har måltider/fika m gastronomi/eko

F.4. Vilka resultat kan ni se direkt efter projektets slut?

Mätbara resultat			Resultat direkt efter projekt	Kommentera och beskriv
Antal nya företag			-	
Antal nya produkter			-	
Antal nya tjänster			-	
Antal nya tekniker			-	
Antal nya nätverk och mötesplatser			10	Mellan kommuner. Dessutom har ett flertal interna nätverk och mötesplatser skapats t ex mellan enheter och förvaltningar som inte har samverkat så mkt tidigare
Antal bevarade arbetstillfällen	Män	Yngre än 25 år	-	
		25 år eller äldre	-	
	Kvinnor	Yngre än 25 år	-	
		25 år eller äldre	-	
Antal nya arbetstillfällen	Män	Yngre än 25 år	-	
		25 år eller äldre	-	
	Kvinnor	Yngre än 25 år	-	
		25 år eller äldre	-	
Antal deltagare i utbildningar	Män	Yngre än 25 år	0	
		25 år eller äldre	54	
	Kvinnor	Yngre än 25 år	2	
		25 år eller äldre	121	

G. Hur har ni spridit projektets resultat?

Vi har bland annat spridit det genom samarbete med Ekologiskt Forum där vi har kommit i kontakt med 30 kommuner som inte har deltagit i detta projekt. Vi har även berättat om resultaten så att de har fått spridning i media. Genom Hushållningssällskapets olika nätverk och kontakter får de också kontinuerlig spridning. Vi kommer att lägga ut resultaten på vår hemsida.

H. Slutsatser från projektet och rekommendationer till andra

Det har varit positivt och har skapat en legitimitet åt projektet att Jordbruksverket och Det nya Matlandet har varit huvudfinansiär. Det har visat sig vara framgångsrikt att arbeta med den metod och pedagogik som vi beskrev i ansökan. Vi har kommit i kontakt med rätt personer i kommunerna som har lyckats förankra projektet. I samarbete med oss har de skapat förutsättningar för att kunna genomföra dialogseminarierna på ett bra sätt. Såväl när det gäller dialogseminarier, Train the trainer utbildning och nätverksträffar har erspönsen från deltagarna varit mycket god. Många uttrycker att de nu har fått en kunskapsbas och inspiration för att kunna driva arbetet med ekologisk mat och hållbar utveckling vidare.

Vi ser att arbetet med den ekologiska maten är mer tvärsektorielt. Fler personer med olika roller och yrkesinriktningar blir involverade i arbetet med ekologiska livsmedel.

Det har blivit tydligare under året hur viktigt det är att skoledare och pedagogisk personal samarbetar med kostchefer, kostpersonal och miljösamordnare/miljöstrateger.

Rekommendationer:

- 1) Hitta rätt person i kommunen som har en strategisk roll och position.
- 2) Skapa en god relation mellan projektledare och kontaktperson.
- 3) Förankringen av projektet är viktig. Den bör vara anpassad till det som varje kommun behöver för att kunna gå vidare med den ekologiska maten.
- 4) Det är mycket bra att koppla projekteaktiviteterna till primärproduktionen på olika sätt
- 5) Att ha nätverksträffar är viktigt för att öka tyngden i frågan, öka kunskapen, stärka banden mellan kommunerna och på ett konkret sätt sprida erfarenheter.
- 6) Öka kunskapen och insikten om att det går att höja andelen ekologiska livsmedel avsevärt utan att öka budgeten.
- 7) Det är angeläget att de deltagande kommunerna får ett kontinuerligt kompetensstöd, inspiration och stöd i att hålla samman nätverken

J. Hur fortsätter verksamheten efter projektets slut? hur kommer ni att använda det resultat som projektet skapat

Vi ser ett tydligt behov hos kommunerna av att få externt stöd i arbetet med att integrera, organisera och stärka den ekologiska matens koppling till hållbarhetsarbetet i kommunerna. I de kommuner där vi har genomfört Train the Trainer utbildningen har flera informationsmöten och utbildningar redan planerats in. Dessa genomförs av personer som har utbildats i detta projekt. Vi har fått återkoppling från både medverkande kommuner och andra kommuner om att det här sättet att arbeta är mycket värdefullt. De anser att det är viktigt att det finns en organisation som håller ihop nätverken, följer upp och driver arbetet framåt. Resultaten och de framgångsrika exemplen från projektet kommer vi att på olika sätt sprida till andra kommuner och verksamheter.

K. Bilagor

- Eventuellt material som ni har tagit fram i projektet, som till exempel broschyrer, filmer, bilder eller annat material som ni har tagit fram för att marknadsföra ert projekt.
- Bilaga 1 Godkännande om publicering av kontaktuppgifter